

A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.134/2024/6.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke
Dr. Madarász Anna előadó bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró
Dr. Farkas Antónia bíró
Dr. Tibold Ágnes bíró

A felperes: név

A felperes képviselője: Dr. Ifkovics József ügyvéd

Az alperes: név

Az alperes képviselője: Dr. Szatmári Csaba ügyvéd

A per tárgya: jogalap nélküli gazdagodás, utaló magatartással okozott kár

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Gyulai Törvényszék
5.Gf.25.814/2023/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Békési Járásbíróság 2.G.20.290/2020/150.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 180.975 (száznolcvanezer-kilencszázhetvenöt) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesi társaság – többek között – ingatlan adásvétellel, építésztervezéssel, bonyolítással, műszaki ellenőri, felelős műszaki vezetői feladatokkal, pályázatokhoz műszaki-, építészeti szaktanácsadással foglalkozik. Az alperesi társaság fő tevékenységi köre édességgyártás.

[2] A felperesi ügyvezető, R. I. közvetítő személyén keresztül szerzett tudomást arról, hogy az alperes a csokoládégyára kapcsán változtatásokat kíván végrehajtani. Az alperes részéről G.L. és G.né G. A. ügyvezetők 2016 októberében megbeszélést folytattak a felperesi ügyvezetővel. Ekkor elhangzott, hogy az alperes a vállalkozásához ingatlant bérel, de szeretne

saját tulajdonú épületet. Az alperes a bérelt ingatlant megvásárolni és bővíteni kívánta. Az alperesi ügyvezetők arról érdeklődtek a felperesi ügyvezetőtől, van-e pályázat, és tudna-e részükre pályázat útján vissza nem térítendő támogatást intézni.

[3] 2017 elején G. L. felkérte a felperesi ügyvezetőt, hogy készítse el a szám alatt bérelt ingatlanon meglévő csokoládégyár bővítésének, átalakításának építészeti terveit. A felperes a terveket elkészítette, a bővítési és átalakítási építésztervezési munkáról 2017. május 30. napján kiállított bruttó 635.000 forint összegű számlát az alperes a részére megfizette.

[4] A felek között felmerült az üzem bővítésével, átalakításával kapcsolatos pályázat lebonyolításának kérdése is. Az ehhez szükséges, 2017. március 14. napján kelt „Bemutakozás” megnevezésű levelet az alperes még aznap továbbította a felperesnek. Az alperes jelezte, hogy a csokoládégyár létesítését egy másik, akkor még önkormányzati tulajdonú (számú) telken kívánja új beruházként megvalósítani. Az alperes ezt követően hozzálátott az új beruházás előkészítéséhez. 2017 áprilisában az alperesi ügyvezetők ismét találkoztak a felperesi ügyvezetővel. G. L. megbízta a felperesi ügyvezetőt az új gyár építési engedélyezési tervdokumentációjának előkészítésére az önkormányzati tulajdonú területen, valamint pályázat útján megszerezhető állami támogatás intézésére. A tervezési szerződést a felek nem foglalták írásba, a tervezés tárgyában szóban állapodtak meg a tervezői díj meghatározása nélkül azzal, hogy a tervezés költségét a kivitelezés során állapítják meg.

[5] Az alperessel történt megállapodást követően a felperes felkérte a vele régebb óta munkakapcsolatban álló N. R. építészt felelős építésztervezői, F. F. épületvillamossági tervezői, B. Á. tartószerkezet tervezői, V. I. épületgépész tervezői és S. L. tűzvédelmi szakértői feladat elvégzésére. A felperes 2017. május 13. napján tervezési szerződést kötött N.R.-tel a számú ingatlanon új édességgyártó üzemépület építési engedélyezési terve elkészítésére. A szerződésben a tervezési díjat 7.850.000 forintban határozták meg. Az írásbeli tervezési szerződést 2018. március 6. napja után írták alá, és abban már a szám szerepelt.

[6] N. R. a felperesi ügyvezető révén került kapcsolatba az alperessel. A felperes megbízását követően többször, 2017 májusától heti rendszerességgel találkozott G. L.-val a tervkészítés során. A találkozások nyáron ritkábbá váltak. A személyes találkozások során a felperesi ügyvezető is többször jelen volt. N. R. telefonon és e-mailen is egyeztetett G.L.-val, és az alperessel megbeszéléseket közvetítette a felperesi ügyvezető felé. Az egyeztetések során az alperes többször kért tervváltoztatást.

[7] Az épület alaprajzáról a vázrajzokat a felperesi ügyvezető készítette, a gépi feldolgozást N. R. végezte. Az építési tervdokumentáció mellett az ahhoz kapcsolódó szakági tervek is elkészültek. 2017 júliusában F. F. elektromos műszaki leírást, V. I. épületgépészeti műszaki leírást készített. G. L. 2017. július 11. napján meghatalmazást adott N. R. építésztervezőnek a számú ingatlanra építendő háromajtós csarnok építési engedélyezési eljárása ügyében az Építésügyi és örökségvédelmi hatósági eljárások elektronikus lefolytatását Támogató Dokumentációs Rendszerben (a továbbiakban: ÉTDR rendszer), a közműegyeztetéseken és az építési hatóságoknál a teljes jogú képviselőként. Az engedélyezési kérelmet N. R. az alperes egyetértésével 2017. július 15. napján nyújtotta be az építési hatósághoz. A tervet a számú ingatlanra adta be, de az összevont területre készült. A felperes megelőzően tájékoztatta az alperest, hogy szükség van telekösszevonásra, és az erre irányuló eljárást az alperes megindította. Az ÉTDR-be az elektromos műszaki leírást és az épületgépészeti műszaki leírást feltöltötték. A tervdokumentáció a tűzvédelmi leírást és a tartószerkezeti műszaki leírást nem tartalmazta. A felperes az Építési Normagyűjteményen (ÉNGY) alapuló tervhez kapcsolódó részletes költségvetést is elkészítette. N. R. az építészeti munkák költségét, a főösszesítőjét és az infrastruktúra kivitelezési költségeit is feltöltötte az ÉTDR-be. A tervek generáltervező nevét nem tartalmazták.

[8] Mindezekkel párhuzamosan haladt a pályázati eljárás is. A jelű pályázat közép vállalatok élelmiszeripari komplex beruházásainak támogatására szóló, „Élelmiszeripari komplex beruházások támogatása kombinált hiteltermékkel” című pályázati kiírás szerint a támogatási kérelem elkészítése során csatolni kell az építési tervdokumentációt (vázlatos helyszínrajz, alaprajz, homlokzati rajz, vázrajz, csőtervek, építészeti és technológiai műszaki leírás), amennyiben a támogatási kérelem tartalmaz infrastrukturális és ingatlan beruházást.

[9] A felperes a pályázati közreműködésre való felkérésnek úgy tett eleget, hogy ügyvezetője 2017. áprilisában összeismertette az alperesi ügyvezetőket az Kft.-vel (a továbbiakban: pályázatíró cég). A pályázatíró cég munkatársa 2017. április 7. napján elektronikusan továbbította saját munkatársainak az alperesi projekt összefoglalását. Az irat a felperesi ügyvezető által műszaki előkészítés alatt álló projekt (B Cs) pályázati előminősítését foglalta össze, és azt 2017. április 13-án továbbították a felperesi ügyvezetőnek.

[10] Az alperes 2017. júliusában megbízta a pályázatíró céget a jelű pályázat elkészítésével, lebonyolításával. Előtte áprilistól a pályázati dokumentáció összeállításával kapcsolatos előkészületek folytak. A pályázatíró cég mindkét peres féllel tartotta a kapcsolatot e-mailen, telefonon, az alperessel személyesen is. A hiánypótlások teljesítésében – különösen az építészeti vonatkozású kérdésekben – a felperesi ügyvezető is közreműködött, vele a pályázati tanácsadó is többször konzultált az építési tervek kérdésében.

[11] Békés Város Önkormányzatának eljáró ügyintézője a 2017. augusztus 2. napján kelt, G.né G. A. alperesi ügyvezetőnek címzett elektronikus iratban – telefonos megbeszélésükre hivatkozással – kérte, hogy az építési hatósághoz benyújtott építési engedély iránti kérelmet vonják vissza, mert abban a formában a területre az engedély nem adható meg. Nyertes pályázat esetén a rendelkezésükre bocsátják a területet, ahogy azt korábban is megbeszélték, de azt a telek megosztásával létrejövő új terület vonatkozásában tudják megtenni, és az építési engedély iránti kérelem is erre a területre nyújtható be. Az alperes az építési engedély iránti kérelmet 2017. augusztus 8. napján visszavonta, a jegyző az építési engedélyezési eljárást 2017. augusztus 9. napján megszüntette.

[12] A Gazdaságfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság 2017. augusztus 29. napján felszólította az alperest a támogatási kérelem hiánypótlására, ezek között szerepelt az árajánlatok csatolása is. A pályázati tanácsadó a 2017. augusztus 30-án kelt, G.né G. A.-nak címzett elektronikus iratban jelezte, hogy a hiánypótlás teljesítésére tizenöt napjuk van, így a kért dokumentumokat legkésőbb 2017. szeptember 13. napjáig küldjék meg e-mailben a részére. Az alperes 2017. augusztus 31-én jelezte, hogy az árajánlatok hiánypótlásait azonnal megkezdik. A telek még önkormányzati tulajdonban van, azt a pozitív támogatói döntés után szándékoznak megvenni. Kérte a hiánypótlásra megszabott határidő negyvenöt nappal történő módosítását. Az alperes az ugyanezen a napon kelt elektronikus iratban továbbította a pályázati hiánypótlási felhívást a felperesi ügyvezetőnek azzal, hogy küldi a hiánypótlás dokumentációját.

[13] Az alperesnek nyilatkoznia kellett a pályázati eljárásban arról, hogy a beruházás építési engedély köteles-e, amit hiánypótlás keretében megtett.

[14] A felperesi ügyvezető 2017. július 4. napján küldte meg a pályázati tanácsadónak a „Csokigyár 2017_06_27.pdf” jelzéssel az alperesi beruházás terveit. N. R. 2017. július 15. napján kelt elektronikus levelében tájékoztatta a felperest, hogy a kérelem be lett nyújtva, mellékelte hozzá az ÉTDR-be feltöltött iratokat. A felperesi ügyvezető ugyanezen a napon a pályázati tanácsadónak elektronikus levélben megküldte a kérelem benyújtását igazoló okiratokat. A felperesi ügyvezető 2017. szeptember 5-én elektronikus úton kapta meg a csokoládégyár tervezői költségvetését, amit 2017. szeptember 12-én továbbított a pályázatíró céghez. G. L. 2017. szeptember 11. napján továbbította elektronikusan a pályázati tanácsadónak a N. R. által készített építési tervdokumentációt. N. R. 2017. szeptember 12.

napján megküldte a felperesi ügyvezetőnek az alperesre vonatkozó anyagot mammutmailen, amit ő másnap továbbított a pályázati céghez, a pályázati tanácsadó pedig elektronikusan megküldte G. L.-nak a felperesi ügyvezetőtől érkezett dokumentumokat.

[15] Az alperes 2017. szeptember 13. napján megküldte az építési hiánypótlást (napelemekre vonatkozó három ajánlat) a pályázati tanácsadónak, majd 2017. szeptember 14. napján az ezekhez tartozó részletes költségvetéseket is.

[16] Az építési engedélyre benyújtott tervdokumentációt követően az alperes módosításokat hajtott végre a tervekben, így a felperes 2017 októberében véglegesítette a gyártóüzem terveit. Az alperes a telekalakítás folytán megváltozott helyrajzi számot közölte a felperessel, aki a véglegesített tervet a számú ingatlanra készítette el.

[17] A pályázati eljárás során is felmerült a tervezési díj kérdése. A felek között vitás volt a tervek ellenértéke és annak megfizetése. A kommunikáció megszakadt közöttük. A tervek ellenértékének megfizetése érdekében a felperes részéről N. R. 2017. október 8. napján 13.955.000 forint összegű tervezési árajánlatot adott, ami a számú ingatlanra vonatkozott. A helyrajzi szám megváltozása miatt N. R. a 2017. október 24. napján kelt elektronikus levelében megküldte az alperesnek az új helyrajzi számot tartalmazó meghatalmazást. Az alperes 2017. október 24. napján N. R.-hez címzett elektronikus levelében megköszönte a terveket, az árajánlatot nem fogadta el arra hivatkozással, hogy az más tervezői ajánlat többszöröse. Kérte az engedélyes terv korrekt árajánlatának elkészítését reális piaci árakhoz igazodva. Az alperes 2017. november 4. napján N. R.-hez címzett elektronikus levelében az árajánlat elfogadhatatlanságára hivatkozással a meghatalmazást nem írta alá, a további együttműködésre nem tartott igényt. A felperesi ügyvezető a 2017. november 5. napján kelt, G. L.-hoz címzett sms-ben sérelmezte az árajánlata el nem fogadását, továbbá az ő megkerülésének kísérletét, amelyben az alperes megpróbált N. R. tervezővel külön tárgyalni. Az alperes a 2017. november 7. napján N. R.-hez címzett elektronikus levelében közölte, hogy az elkészült terveket nem kívánja felhasználni a pályázat bizonytalansága miatt, és addigi munkadíjként nettó 1.200.000 forintot kíván megfizetni a tervekért a régiós és a tényleges piaci tervezői ajánlatokat figyelembe véve.

[18] A felperes 2019. március 5. napján ügyvédi felszólítást és építési engedélyterv megjelöléssel bruttó 7.579.067 forint összegű számlát küldött az alperesnek, aki ennek kifizetését elutasította. A felperes a 2019. május 8. napján alpereshez intézett ügyvédi felszólításban az általa felkért szakértő által kalkulált munkadíj, azaz 14.370.000 forint nyolc napon belüli megfizetésére hívta fel az alperest, aki a fizetéstől elzárkózott.

[19] A pályázati cég az alperes pályázatát 2017. július 16. napján adta be a számú ingatlanra. Az alperes a pályázati eljárásban felhasználta a felperes által készített építési tervdokumentációt. A pályázatot 2018-ban bírálták el. Az alperes a felperes által készített és a pályázati cégnek az alperes által 2017. szeptember 11. napján, míg a felperes által 2017. szeptember 13. napján megküldött tervek alapján nyerte el a hitellel kombinált pályázatot, vissza nem térítendő és visszatérítendő támogatást kapott. Más építési tervdokumentációt a pályázathoz nem használt fel. A pályázati cég a tervezői költségvetést nem nyújtotta be a pályázathoz.

[20] A telek megosztás révén létrejött számú ingatlanra az építési engedélyt 2019. május 17. napján adták ki. A tervezési szerződést 2019. február 26. napján az alperes a Kft.-vel kötötte meg, amelynek ügyvezetője készítette el az édesipari üzem terveit.

[21] Az alperes a felperes által készített terveket a hozzá tartozó költségvetéssel együtt benyújtotta építési engedélyezési eljárásra, és felhasználta a pályázatban is. A felperesi tervdokumentáció a pályázati felhívás szerinti építési tervdokumentációnak megfelelt.

[22] A felperesi ügyvezető koordinálta a tervezési folyamatokat, összefogta a szakági tervezőket, de társtervezőként is részt vett a tervezési folyamatban.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[23] A fizetési meghagyással indult, ellentmondás folytán perré alakult ügyben a felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 14.370.000 forint megfizetésére jogalap nélküli gazdagodás vagylagosan utaló magatartással okozott kár jogcímén. Mindkét esetben 2017. november 5. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatkötelezést is kért.

[24] Az alperes a kereset elutasítását kérte, vitatta annak mindkét jogcímen megjelölt jogalapját és az összecszerúséget is.

Az első- és másodfokú ítélet

[25] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy fizessen meg tizenöt nap alatt a felperesnek 3.372.000 forintot és ennek 2017. november 5. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[26] A lefolytatott bizonyítás alapján kétséget kizáróan megállapította, hogy a peres felek között 2017 tavaszától kezdődően egyeztetések folytak. Az alperes volt az, aki a kapcsolatot a felperesi ügyvezetővel felvette, aki a vállalkozásán keresztül, céges formában látja el a tevékenységét.

[27] Az alperes következetesen tagadta, hogy a felperest megbízta volna az új csokoládégyár tervezésével. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a csokoládégyárának bővítéséhez pályázati forrást kívánt igénybe venni, és ebből a célból került kapcsolatba T. I.-on keresztül a felperessel. T. I. tanú megerősítette, hogy G. L. ügyvezető megbízta a felperesi ügyvezetőt az új területen az új épület tervezésével. A tanú tudott arról, hogy a felperes cége elkészítette a tervezést, a felperes átadta a terveket az alperesnek, és tudott a tervek módosításáról is. A tanú meghallgatását követően G. L. nem tagadta, hogy részben megbízta a felperest, annak ügyvezetőjét az új területen az új épület megtervezésével.

[28] Az elsőfokú bíróság az alperes törvényes képviselőinek személyes nyilatkozata, a felperesi ügyvezető előadása és N. R. tanú vallomása alapján arra a következtetésre jutott, hogy a peres felek megállapodtak az engedélyezési terv felperes általi elkészítésében, volt közöttük jogviszony, ami alapján a felperes elkezdte a tevékenységét. A felperes generáltervezői tevékenységet folytatott, koordinálta a tervezési folyamatot, összefogta a szakági tervezőket.

[29] Az alperes a perben a tervek hibájára, hiányosságára hivatkozott, és arra, hogy azok alkalmatlanok voltak az építés engedélyezésére, ezt azonban – bár az ő érdekében állt – nem bizonyította. Az elsőfokú bíróság az alperesnek a tervek alkalmatlanságára alapított védekezését alaptalannak minősítette, mert az alperes még azelőtt visszavonta az engedély iránti kérelmét, mielőtt azt érdemben elbírálták volna, vagy hiányait pótolgatták volna. A kereseti kérelem elbírálásánál nem volt jelentősége a tervek építési engedélyre

alkalmasságának. A felek között nem jött létre szerződés, ezért az alperes alaptalanul hivatkozott hibás teljesítésre [Ptk. 6:157. § (1) bekezdés].

[30] Irreverzibilis szolgáltatás esetén, és ha a szerződés nem nyilvánítható érvényessé, a már teljesített szolgáltatások miatti vagyoneltolódást a Ptk. alaptalan gazdagodásként fogja fel, és ekként rendeli el az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítését [Ptk. 6:579. § (1) bekezdés]. Az alaptalan gazdagodás feltétele vagyoni előny előállása, aminek az igény érvényesítésekor már meg kell jelennie. A jogalap nélküli gazdagodás tényét és mértékét a bekövetkezés időpontjához viszonyítva kell vizsgálni (BH1981. 512). Nem szükséges, hogy a gazdagodás a másik fél vagyonaiban kárként jelentkezzen; más rovására előállt gazdagodásról van szó akkor is, ha nem csökken a másik vagyona, hanem a gazdagodó másnak a vagyonából őt meg nem illető hasznot húzott. Az alaptalan gazdagodási igény második feltétele, hogy a gazdagodásnak a másik fél rovására kell bekövetkeznie. Gazdagodási igényt az támaszthat, akinek a rovására következett be a gazdagodás. Az alaptalan gazdagodási igény harmadik tényállási feltétele, hogy a vagyonomozgásnak ne legyen jogilag elismert alapja: jogcíme.

[31] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesi teljesítés eredményeképpen vagyoneltolódás következett be a felek között. Ahhoz, hogy ennek értékét meghatározza, elsődlegesen azt vizsgálta, hogy mit adott át a felperes az alperesnek. A felperes átadta az ÉTDR-be feltöltött dokumentumokat, azokat az alperes felhasználta a pályázati eljárásban, miként a pályázati tanácsadónak általa 2017. szeptember 11. napján megküldött tervdokumentációkat és költségvetéseket. Az építési tervdokumentáció részét képezte az elektromos és épületgépészeti műszaki leírás.

[32] Az alperes tagadásával szemben a felperes nem bizonyította a tűzvédelmi és a tartószerkezeti műszaki leírás átadását, hogy azt az alperes akár a pályázati eljárásban, akár más módon felhasználta volna. A felperes azt sem tudta bizonyítani, hogy 2017. szeptember 13. napját követően a módosított terveket, a 2017. október 24-i dátumú, a helyrajzi számú ingatlanra vonatkozó terveket átadta volna az alperesnek, aki azt felhasználta, vagy megküldte volna a pályázati cégnek. Így ez utóbbiakat illetően a felek viszonyában nem következett be vagyoneltolódás. A pályázati tanácsadó szerint a felperes 2017 szeptemberéig vett részt a pályázati folyamatban, addig, amíg megkapta tőle a tervezői tervdokumentációt.

[33] Nem támasztotta alá bizonyíték, hogy az ÉTDR-be feltöltést, majd a pályázatra benyújtást követően az alperes megbízta volna a felperest a terv kapcsán további változtatásokkal. N. R. tanúvallomása értelmében az alperes engedély visszavonása iránti kérelme után a tervben változtatás nem volt.

[34] Bizonyítottanak minősítette viszont az elsőfokú bíróság, hogy a felperes az építési tervdokumentáció elkészítésével munkát végzett, aminek – a felperes és N. R. közötti jogviszonytól függetlenül – értéke van. Az alperes a tervet és a költségvetést átvette, azokat a pályázathoz felhasználta, azok arra alkalmasak voltak, mert az alperes a pályázatot megnyerte. Az építési tervdokumentációról – ideértve az elektromos és épületgépészeti műszaki leírást is –, a tervezői költségvetés elkészítéséről, mindezen munkák koordinálásáról, a felperes által elvégzett építési tárgyú pályázati hiánypótlásokról nem az alperesnek kellett gondoskodnia. A pályázati iratot sem neki kellett felkutatnia, és a felperes által végzett pályázati tanácsadás, kapcsolattartás sem terhelte őt. Mindezek folytán gazdagodás állt elő az alperesnél a felperes rovására, aminek értékét a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint meg kell térítenie.

[35] Az alperes a per folyamán következetesen tagadta, hogy a felperes a pályázati irónak történő bemutatáson kívül más formában is részt vett volna a pályázati eljárásban. Az elsőfokú bíróság a tényállásban leírt, peres felek által csatolt elektronikus levelekből, üzenetekből kétséget kizáróan megállapította a felperes részvételét a pályázati eljárásban.

Alaptalannak minősítette azt az alperesi hivatkozást is, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szempontjából vagyoni előnyről építési tervek vonatkozásában csak akkor lehet beszélni, ha a terveket annak rendeltetésére, azaz a kivitelezéshez fel is használják. Az alperes saját döntése volt, hogy a tervet nem használta fel a kivitelezésre, de a terv hozzásegítette őt a pályázat megnyeréséhez. Az elvégzett tervezés – a kivitelezésre felhasználás hiányában is – eredményre vezetett. Ebből ered az a gazdagodás, amit az alperes köteles megtéríteni.

[36] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az építési engedélyezés iránti kérelem visszavonása utáni cél – a sikeres pályázat – eredményre vezetett. A felperes az építési tervdokumentációt elkészítette a pályázathoz benyújtott formában, azt a pályázat során – a költségvetéssel együtt – az alperes felhasználta, amely szerepet játszott a pályázat elnyerésében. Az építési engedély iránti kérelem visszavonása folytán irreleváns annak utólagos vizsgálata, hogy a terv alkalmas volt-e az engedélyezésre.

[37] A kirendelt szakértő a ténylegesen befektetett munka értékét állapította meg, ami már nem csökkentendő amiatt, hogy a tervek nem kaptak engedélyt. Az elsőfokú bíróság szerint – miután utólagos elszámolásról van szó – alappal alkalmazta a szakértő az óradíjas elszámolást. A felperes nem bizonyította a bekerülési költségen alapuló díjmegállapodást. Az elsőfokú bíróság az épületgépészeti munkarész három munkanapra számított 300.000 forint, az épületvillamossági munkarész egy mérnöknapra számított 100.000 forint értékét, a tervezői költségbeclés kapcsán az 500.000 forintot, a pályázati tanácsadás, kapcsolattartás esetében 200.000 forintot, a pályázati hiánypótlás esetén 400.000 forintot, közvetítői díjként hat óra és személyenként 24.000 forint alapulvételeivel 72.000 forintot tartott megalapozottnak.

[38] Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (továbbiakban: Áfa tv.) 2. §-a, 5. § (1) bekezdése, 65. §-a, 159. § (1) bekezdése és 259. § 6. pontja alkalmazásával arra a következtetésre jutott, hogy a perbeli esetben szerződéses jogviszony hiányában a felperest számla kibocsátási, elszámolási kötelezettség nem terheli, ezért az az Áfa tv. hatályán kívüli gazdasági eseményként kezelendő.

[39] Az ítélet ellen a felperes fellebbezést, az alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.

[40] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az alperes által a felperesnek fizetendő összeget 3.372.000 forintról 5.700.000 forintra felemelte.

[41] Az alperes csatlakozó fellebbezésében vitatta, hogy a felperesnek lehetne bármilyen igényérvényesítési jogosultsága, ezért a másodfokú bíróság elsőként a csatlakozó fellebbezést bírálta el.

[42] Rögzítette, az elsőfokú bíróság részletes, nagy terjedelmű bizonyítást folytatott le (a felek törvényes képviselőinek a meghallgatása, becsatolt okiratot értékelése, tanú- és szakértői bizonyítás). E bizonyítási eljárás adatait teljeskörűen felhasználva, a bizonyítékokból és a nyilatkozatokból levezethető tényállást állapított meg.

[43] A másodfokú bíróság szerint nagy jelentősége van az elsőfokú ítélet indokolásában kifejtetteknek, amely szerint 2017 elején G. L. felkérte a felperesi ügyvezetőt, hogy készítse el a számú bérelt ingatlanon meglévő csokoládégyára bővítésének, átalakításának építészeti terveit. A felperes a terveket elkészítette, a bővítési és átalakítási építésztervezési munkáról kiállított bruttó 635.000 forint értékű számlájának összegét az alperes a felperesnek kiegyenlítette. E tényeket az alperes nem vitatta, így azonban nem fogadható el az az állítása, hogy nem tudott arról, hogy a felperesi ügyvezető a felperes nevében szokott eljárni, a kft. nevében vállal tervezési munkákat.

[44] Alaptalanul vitatta az alperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a felperes és az alperes között megállapodás jött létre, a megállapodás jogi értelemben nem egyenlő a szerződéssel, szerződés létrejöttének hiányában kellett a felek közötti elszámolást mást módon elvégezni.

[45] Az alperes nem hivatkozott arra, hogy 2017 tavaszán a felperesi ügyvezetőn, illetve a felperesen kívül más személlyel megállapodott volna a tervezésben, vagy más részéről tervezésre szóló felajánlást elfogadott volna, attól eltekintve, hogy a felperesi ügyvezető által megbízott N. R.-tel közvetlen jogviszonyt kívánt volna utólagosan előadni, egyúttal hivatkozni az elévülésre és a követelés általa történő érvényesíthetőségének hiányára. Az elsőfokú bíróság 2.G.20.290/2020/53. számú jegyzőkönyve szerint (13. oldal) G. L. előadta, hogy megbízta a felperesi ügyvezetőt, hogy az új területen tervezze meg az új csokoládégyárat. Ebből következően az elsőfokú bíróság ítélete nem iratellenes.

[46] Az alperesi vitatást cáfolja a pályázati tanácsadó által 2017. szeptember 13-án 13:17-kor G. L.-nak küldött e-mail, amelyben azt írta, hogy „Mellékelten csatolva küldöm a R. úrtól érkezett dokumentumokat”. Bár az alperes a felperesi ügyvezetővel az új gyár építése kapcsán minden megállapodást, egyeztetést, munkavégzést tagadott, ezen nyilatkozatával szemben a felperesi előadás valóságtartalmát bizonyítja G. L. által 2017. augusztus 31-én 8:15 perckor a felperesi ügyvezető címére küldött e-mail, ami az építéssel kapcsolatos hiánypótlásra vonatkozott. Az e-mail valóságát az alperes az eljárás során nem vonta kétségbe, ez pedig önmagában tanúsítja a felek között fennálló kapcsolatot, az új létesítmény tervezésében az együttműködést, azt, hogy az alperes munkavégzést, 2017. augusztus 31-én pedig az addigiakhoz képest is további munkavégzést, hiánypótlás teljesítését várta el a felperestől.

[47] A jogerős ítélet szerint az alperes magatartása alappal indította arra a felperest, hogy a tervezést elkezdje, és azt 2017. november 4-ig folytassa, amikor is az alperes N.R.-nek jelezte, hogy a további együttműködésre nem tart igényt. A másodfokú bíróság mindebből azt a következtetést vonta le, hogy a felperes keresetösségi joga fennáll.

[48] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú ítéletben írtakkal, amelyek szerint a felperes nem bizonyította a bekerülési költségen alapuló díjmegállapodást. Ezért utólagos elszámolást kell elvégezni olyan esetben, amikor a felek a tényleges díjban nem állapodtak meg, az elszámolási módszert sem egyeztették, nem beszéltek meg. Ebből következően a szakértő alappal alkalmazta az óradíjas elszámolást, és ezt kellett az ítélezés során is figyelembe venni.

[49] Az elsőfokú ítélet helyesen mutatott rá, hogy a vagyonnövekmény megállapításánál az időráfordítás mértékének és összegszerűségének meghatározása szakkérdés, a szakvélemény kellő megalapozottsága esetén attól a bíróság tanúvallomás és egyéb okirati bizonyítékok alapján nem térhet el. A beszerzett szakvélemény a másodfokú bíróság szerint nem homályos, nem hiányos, nem aggályos. A szakértő a ráfordított idő alapulvételével megállapította, hogy a felperes piaci szolgáltatásának értéke összesen 5.700.000 forint+áfa volt. Az jogkérdés, hogy áfa jár-e a megállapított összeg után. A perbeli esetben nem szerződéses jogviszony alapján folyt be az összeg, számlakibocsátási kötelezettség a felperest nem terheli. A kártérítéssel azonos gazdasági esemény az Áfa tv. hatályán kívüli, így az áfa felszámítását a másodfokú bíróság sem találta indokoltnak.

[50] A jogerős ítélet a felperes fellebbezését az összegszerűség és a másodlagos jogcím figyelembevétele tekintetében részben alaposnak találta.

[51] A felperes utaló magatartással okozott kár megtérítése iránti, a Ptk. 6:587. §-án alapuló igényét a szakvéleményben kimunkált összeg erejéig a másodfokú bíróság alaposnak találta. A bírósági gyakorlat körében hivatkozott a BDT2001. 415 számon közzétett döntés indokolására, amely szerint amennyiben az elkészített tervek teljeskörűen nem kerültek

átadásra, úgy a jogalap nélküli gazdagodás mellett vizsgálni kell, hogy nincs-e olyan jogalap, amely alapján az alperes köteles megtéríteni a felperes által a tervezés során felmerült munka ellenértékét. Az adott esetben is az alperes megrendelte a felperestől a tervek elkészítését, és nem kérte november 4. napja előtt a tervek elkészítésének a felfüggesztését, ami egyben azt jelenti, hogy olyan utaló magatartást tanúsított, amellyel kapcsolatban korábban a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 6. §-ában, jelenleg a Ptk. 6:587. §-ában írtak alkalmazásának szükségessége felmerül.

[52] A felperes oldalán kárként jelentkezett az elkészített tervekkel kifejtett munkavégzés ellenértéke, amelynek összegszerűségét a szakvélemény kidolgozta (BDT2001. 415). A Szegedi Ítéltábla Gf.30.417/2008/7. számú ítéletében rámutatott, hogy ha a felperest az alperes magatartása alapos okkal indította arra, hogy korszerűsítse a korábbi terveket, és a felperes ennek során jóhiszeműen járt el, és miután azok ellenértékét az alperestől nem kapta meg, e tevékenységével összefüggésben őt önhibáján kívül kár érte, amelynek mértéke az elmaradt tervezői díjban határozható meg. Ennek összege a szakértő által megjelölt mérték. A ténylegesen elkészített és az alperes által át nem vett tervekkel összefüggésben a jogalap nélküli gazdagodás helyett a régi Ptk. 6. §-a (jelenleg a Ptk. 6:587. §) érvényesítésének lehetőségét állapította meg. A Kúria Gfv.30.494/2021/4. számú ítélete is ezt a joggyakorlatot tükrözi, amely szerint figyelembe kell venni, ha a felperes adott körülmények között jóhiszeműen feltételezhette, hogy nem csupán lehetséges a végleges megállapodás, hanem az alperes eljárására tekintettel lényegében biztosan szerződő fél lesz, és ennek megfelelően vállalta a kiadásokat, és bízhatott a szerződés megkötésével azok megtérítésében is. A felperes megkezdett tevékenységét pedig az alperes nemhogy nem állította le, hanem további munkákra ösztönözte (a 2017. augusztus 31-i, hiánypótlással kapcsolatos tevékenységre történő felhívás).

[53] A másodfokú bíróság a szakértői véleménytől való eltérésre, a szakértői vélemény félretételére, kiegészítésére nem talált indokot, ugyanakkor álláspontja szerint a szakértő által megállapított 5.700.000 forint a felperest a Ptk. 6:587. §-a alapján megilleti, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és az alperes marasztalását erre az összegre felelmele.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[54] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan – tartalma szerint – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte.

[55] Megsértett jogszabályi rendelkezésként az elsődleges kérelmét illetően a Pp. 279. § (1), 369. § (3) bekezdését, 380., 381., 383. §-át, a Ptk. 6:587. §-át, míg másodlagos kérelme esetében a Pp. 279. § (1) bekezdését, 342. § (3) bekezdését, 369. §-át, a Ptk. 6:58., 6:63., 6:579., 6:587. §-át jelölte meg.

[56] Elsőként kifejtette: azzal, hogy nem jogalap nélküli gazdagodás, hanem utaló magatartás címén marasztalta a másodfokú bíróság, elvonta az Alaptörvényben és a Pp.-ben biztosított fellebbezési jogát. Az elsőfokú bíróság az utaló magatartásra hivatkozással előterjesztett kereseti kérelmet nem vizsgálta, csak a jogalap nélküli gazdagodás körében folytatott le bizonyítást, az utaló magatartás körében nem, és ítéletében {[223] bekezdése} kifejezetten rögzítette, hogy az utaló magatartás címén előterjesztett kereseti kérelemről nem

határozott. A másodfokú bíróság a döntésével az eljárást egyfokúvá tette, elzárva őt a rendes perorvoslati lehetőségtől.

[57] Álláspontja szerint, ha a másodfokú bíróság arra a meggyőződésre jutna, hogy a kereset nem jogalap nélküli gazdagodás, hanem az elsőfokú bíróság által nem vizsgált utaló magatartás szerint lehetne alapos vagy részben alapos, akkor a Pp. 381. §-a szerint az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül kellett volna helyeznie, és az elsőfokú bíróságot kellett volna új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítania. Az utaló magatartás címén előterjesztett kereseti kérelem tekintetében egyik bíróság sem folytatott le bizonyítást, nem tárták fel, illetve nem tisztázták, hogy az utaló magatartás kógens törvényi feltételei a felek viszonylatában fennállnak-e, lehet-e szó a felperes oldalán kárról, és ha igen, milyen összegben számszerűsíthető. A gondatlanság-szándékosság, önhiba tárgyában tett alperesi érvelést nem vizsgálták. A másodfokú bíróság a Pp. 369. § (3) bekezdésében foglalt felülbírálati jogkörében írt szabályokat és a Pp. 381. és 383. §-ában foglaltakat megsértve változtatta meg az elsőfokú bíróság ítéletét.

[58] A jogerős ítéletnek az utaló magatartással kapcsolatos megállapításait anyagi jogi szempontból is jogszabálysértőnek tartotta. A Ptk. 6:587. §-ának kiemelt eleme a kár fogalma. A kár a vagyonban bekövetkezett értécsökkenés, a felperes által előterjesztett érvelés szerint az elmaradt haszna. A felperes elmaradt haszna azonban nem azonos a per tárgyává tett tervek értékével. A felperes kára csak az az elmaradt haszna lehetne, ami a terveket jegyző tervezők kifizetése után nála maradt volna. szakértői véleménye (21. oldal) szerint ez az összeg 120.000 forint+áfa lehetett volna, amit az elsőfokú bíróság ítélete [186] bekezdésében 72.000 forintra csökkentett. Az utaló magatartás tényállási elemei közül tagadta, hogy ő a felperest bármilyen magatartásra indította volna.

[59] Ha a Kúria mégis arra a következtetésre jutna, hogy az alperes a per tárgyává tett tervek miatt a felperessel tartotta volna a kapcsolatot, akkor kijelentette, hogy az alperes a felperessel szemben sem járt el úgy, hogy a felperest önhibáján kívül károsodás érje. Az alperes többször próbálta N. R.-tel tisztázni, milyen díjazásban gondolkozik, N. R. azonban folyamatosan halogatta a választ, majd végül olyan magas összegű árajánlatot adott, amit az alperes nem tudott elfogadni. A pályázati helyzetben is a díjazás kérdését folyamatosan napirenden tartó alperes magatartását szándékosnak minősíteni nem lehet, maximum mindkét fél gondatlanul járt el, mindkét fél gondatlansága, hogy a perben feltárult helyzet előállt.

[60] Az utaló magatartással való károkozás feltételei – álláspontja szerint – hiányoznak. Ide tartozóan előadta, hogy a felek között anyagi jogviszony nem jött létre (a felperesnek nincs keresetőségi joga), közöttük szerződés, így az alapján kötelelem nem jött létre, konkrét felperesi munkavégzés, tevékenység hiányában pedig szerződésen kívüli kötelemként a jogalap nélküli gazdagodás vagy az utaló magatartás nem áll meg. Tevékenységet, munkát nem vitatottan közvetlenül N. R. és a szakági tervezők végeztek, a felperes nem. E körben is hivatkozott a szakértői véleményre. Úgy kellene a felperes rovására történő jogalap nélküli gazdagodást vagy az ő kárára történő utaló magatartást vizsgálni, hogy a felperes az alperes részére aktivitást nem mutatott.

[61] Hivatkozott arra is, hogy az alperes vonatkozásában a felperes N. R.-tel, a szakági tervezőkkel sem kötött szerződést, amit igazol, hogy ők a felperessel szemben semmilyen igényt nem támasztottak, a felperesnek senki sem állított ki számlát. A gazdasági racionalitás világában elképzelhetetlen, hogy amennyiben valóban lett volna szerződés, úgy ne állítottak volna ki számlát a felperes irányába vagy legalább elszámolási igényt ne fogalmaztak volna meg vele szemben. N. R. és a szakági tervezők szerződés nélkül, de az alperes felé szolgáltatottak, így közvetlenül ők léphetnének fel az alperessel szemben elszámolási igénnyel, a felperes nem.

[62] A másodfokú bíróság annak kinyilvánításával lépte át a felperes keresetösségi jogának hiányával kapcsolatos alperesi érveket, hogy közöttük megállapodás jött létre a csokoládéüzem terveinek elkészítésére. Ezt a megállapítást súlyosan jogszabálysértőnek minősítette. A felperes maga sem állította, hogy közte és az alperes között a csokoládéüzem építési terveinek elkészítésére tervezési szerződés jött volna létre, pont a megállapodás hiánya miatt próbált az alperessel szemben a szerződéses jogviszonyhoz képest szubszidiárius, kiegészítő jogcímen fellépni. Mind az első-, mind a másodfokú bíróság a Pp. 342. § (3) bekezdésébe ütközően állapította meg, hogy a felperes és az alperes között megállapodás jött létre a tervezésre, ugyanis a felperesnek nem volt ilyen jogállítása.

[63] A polgári jogban nincs olyan külön jogi kategória, hogy megállapodás, és külön olyan, hogy szerződés. A felek megállapodása, azaz kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata, az maga a szerződés. Nem hozható szabályosan olyan ítélet, amely egyik oldalról a felperes keresetösségi joga validálása céljából megállapítja, hogy a felek között megállapodás, szerződés jött létre, majd utána egy szerződésen kívüli jogcímen, elsőfokon jogalap nélküli gazdagodásként, másodfokon utaló magatartásként határozza meg, ítéli meg ugyanazt a jogviszonyt. A másodfokú bíróság (és az elsőfokú bíróság is) tévesen alkalmazta az anyagi jogi szabályokat.

[64] A felperes a per tárgyává tett tervekkel, a tervek elkészültéhez vezető folyamatokkal semmilyen kapcsolatban nem volt, az alperes nem egy tervezőirodát keresett meg, hogy készítsen bármiféle terveket a részére, hanem egy jó kapcsolatokkal rendelkező embert, akiről azt a tájékoztatást kapta, hogy pályázatok elnyerését segíteni tudja. A felperesi ügyvezető maga is pályázati sikerdíjban számított magának haszonra az ügyön. A felperes 2017-ben az eseményekben nem játszott szerepet, személye a 2017-es folyamatokban fel sem merült. A 2017. évben keletkezett okiratokban a felperes sehol meg nem jelenik, az utóbb a perre készülve keletkezett okiratok pedig csak azt bizonyítják, hogy a felperes képviselőjében eljárók minden igyekezetükkel pozíciót igyekeznek kreálni, mert egyébként a felperes az alperessel szemben semmilyen jogviszonynak nem alanya.

[65] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[66] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt nem alapos.

[67] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. Az e tárgyban irányadó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmében a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés *b)*, *c)* pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[68] A Pp. 424. § (1) bekezdése szerint eredményes felülvizsgálatot az olyan eljárási szabálysértés alapoz meg, amely az ügy érdemi elbírálására lényegesen kihatott. Az alperes által megjelölt eljárási szabálysértéseket a Kúria ennek alapulvételével vizsgálta.

[69] Az alperes sérelmezte, hogy amíg az elsőfokú bíróság jogalap nélküli gazdagodás címén marasztalta, ezt a másodfokú bíróság már utaló magatartás címén tette, és emiatt a Pp.

381. §-a alapján ténylegesen az elsőfokú ítéletet hatályon kívül kellett volna helyezni. A Pp. e rendelkezése „Az ítélet mérlegelhető hatályon kívül helyezése eljárási szabálysértés miatt” bekezdés címet viseli, és azt az előírást tartalmazza, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű. Az alperes nem jelölt meg olyan, az elsőfokú eljárás lényeges szabályának megsértésére utaló körülményt, ami az elsőfokú érdemi döntésre kihatott. A mérlegelhető, tehát nem kötelező hatályon kívül helyezési ok nem alkalmazása eljárási szabálysértést egyébként sem valósíthat meg.

[70] A Pp. 369. § [A másodfokú bíróság felülbírálati jogköre] (3) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbíráhatja az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jognak való megfelelőségét. Az anyagi jogi felülbírálat során *a)* a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősítheti, és ennek alapján a tényállást módosíthatja, kiegészítheti, *b)* a fél által az első- vagy másodfokú eljárásban hivatkozott tény megállapítására bizonyítást folytathat le, és annak alapján a tényállást módosíthatja, kiegészítheti, *c)* a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést vonhat le, a megállapított tényeket másként minősítheti, *d)* jogszabálysértés megállapítása nélkül is felülmérlegelheti az elsőfokú bíróságnak az anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntését, *e)* határozhat olyan kérdésben, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalta, illetve nem határozta.

[71] Bár a felülvizsgálati kérelem a bekezdésen belül a megsértett pontot nem jelölte meg, tartalmilag a *b)* pont szerinti, bizonyítás hiányában történt tényállás módosításának sérelmezése olvasható ki abból. A másodfokú bíróság azonban a releváns tényállást nem érintette {jogerős ítélet [121]-[123] bekezdés}. Ezzel szemben éppen e rendelkezés *c)* pontja szerinti felülbírálati jogkörét alkalmazta, amikor felülmérlegelte az elsőfokú bíróság anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntését. Erre a Pp. 383. § [Döntés az ügy érdemében] (3) bekezdése jogosítja fel („Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, felülbírálati jogkörének korlátai között határozhat a perben érvényesített jog, illetve az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérelmekről is, amelyeket az elsőfokú bíróság nem tárgyalta, illetve amelyről nem határozott.”).

[72] Az elsődleges kereseti kérelem tárgyában a felülvizsgálati kérelem a Pp. 279. § (3) bekezdésének megsértését is állította a Ptk. 6:587. §-ában szabályozott szándékosság, önhiba hiánya és a kár tényállási elemei tekintetében, vitatva azok fennállását.

[73] Már a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 206. §-a alkalmazása során kialakult az a bírói gyakorlat, amely szerint, ha a másodfokú bíróság a tényállást a bizonyítási eljárás során megállapított bizonyítékok egybevetése alapján, azokat a maguk összességében értékelve és a bíróság meggyőződése szerint bírálta el, e tényállás a felülvizsgálati eljárás során is irányadó. Az attól való eltérésnek csak akkor van helye, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes vagy okszerűtlen, illetve logikai ellentmondást tartalmaz. A bizonyítékok okszerű mérlegelését támadó felülvizsgálati kérelem megalapozatlan (Mfv.II.10.391/1994. számú határozat, közzé téve BH1995. 134. számon). Továbbá a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (Pfv.I.21.474/2011. számú határozat, közzé téve BH2013. 119.II. számon).

[74] A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás nem iratellenes, nem okszerűtlen, logikai ellentmondást nem tartalmaz, illet a bizonyítás anyagából (pl. szakértői vélemény) kiragadott elemek nem alapoznak meg.

[75] Mivel az elsődleges felülvizsgálati kérelem nem alapos, a Kúria a másodlagos felülvizsgálati kérelemmel is foglalkozott.

[76] Tényszerűen a peres felek között a vállalkozási szerződések keretében nevesített tervezési szerződés érvényesen nem jött létre, mert bár a felek konkrétan meghatározott tervezési feladatban, a megvalósításhoz szükséges pályázati eljárásban való részvételhez szükséges tevékenység felperesi ellátásban megállapodtak, a díjra vonatkozó megállapodás hiányában a vállalkozási szerződés nem jött létre. Amikor bármelyik ítélet a felek közötti megállapodásról szólt, annak köznapi értelmet tulajdonított, és nem jogi kifejezésként kell értékelni. A megállapodás köznapi értelemben cselekvések, szándékok vagy csak egyszerűen gondolatok, vélemények összehangolását jelenti (találkozásban, megbeszélésben megegyezni, vitás kérdésben megállapodásra jutni), amelyek sokszor nem bírnak jogi jelentőséggel, de akár bírhatnak is, ez utóbbi esetekben a szerződés jogi minőségével is bíró megállapodásról van szó. Mivel egyik ítélet sem állapította meg a felek között érvényes szerződés létrejöttét, a jogerős ítélet nem sérthette meg a Ptk. 6:58. § [A szerződés] és a 6:63. § [A szerződés létrejötte és tartalma] rendelkezéseit.

[77] A másodlagos felülvizsgálati kérelem esetében is megjelölte az alperes megsértett jogszabályi rendelkezésként a Pp. 279. § (1) bekezdését, de a [73]-[74] bekezdésben írtak ebben a körben is irányadóak.

[78] A felülvizsgálati kérelem az utaló magatartásra alapozott döntést anyagi jogi szempontból is jogszabálysértőnek minősítette. Alperesi hivatkozás szerint a terveket nem a felperes készítette.

[79] A jogerős ítélet nem kellően egyértelmű abban a kérdésben, hogy az alperes teljes marasztalása az utaló magatartás szabálya alapján történt-e. Ezt azonban végül is mindkét fél azonosan ítélte meg, vagyis a teljes marasztalás a Ptk. 6:587. §-án alapult. Ennek a kérdésnek azonban a Kúria azért nem tulajdonított jelentőséget, mert a felülvizsgálati kérelem a jogerős ítéletet ebből az okból nem támadta.

[80] A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállásból egyértelmű következtetés vonható le arra, hogy az alperes érdekében álló beruházás megvalósítása, megvalósulása érdekében a felperes (ügyvezetője) és az alperes (ügyvezetői) – az utóbbiak felkérése alapján – 2017 májusától szeptemberéig szorosan együttműködtek, a felperes által összefogott tevékenység keretében a beruházás érdekében műszaki tervek és a pályázati támogatás elnyeréséhez kapcsolódó dokumentáció készült. Ezeket a felperes az alperesnek átadta, az alperes pedig felhasználta. További tervdokumentáció is készült, amelyet a felperes az alperesnek nem adott át, de az elkészítés ténye igazolt. Tényszerűen a végül létrejött beruházás nem közvetlenül a felperes által szolgáltatott tervek alapján valósult meg. A pályázati anyag tekintetében azonban a szakértő megállapította, hogy az ehhez benyújtott – a felperes által szolgáltatott – alaprajzok, helyszínrajzok, homlokzati rajzok, metszetek, a költségvetés elérte a célját, mert az alperes elnyerte a pályázati támogatást.

[81] Az alperes hivatkozott arra is, hogy az egyes mérnöki részfeladatokat nem a felperes látta el. A Kúria szerint azonban nincs jelentősége annak, hogy a konkrét részfeladatot ki készítette el. Ezek a személyek – N. R.-t leszámítva – az alperessel nem álltak kapcsolatban, őket a felperes kérte fel a munkára, és ezek a személyek a tevékenységük ellenértéke megtérítése érdekében az alperessel szemben nem léptek fel. N. R. is a felperes felkérése alapján működött közre a tervek elkészítésében. Az alperes maga sem hivatkozott arra, hogy például N. R.-el ő közvetlenül szerződött volna a tervezési tevékenységre.

[82] A keresetösségi jog azt jelenti, hogy a keresettel fellépő felperes jogosult-e a perbeli igény érvényesítésére az alperessel szemben. Ez anyagi jogi kérdésnek minősül, a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatot jelent, a félnek a vitában való anyagi jogi érdekelttségét. A kereseti kérelmek alapján azt kellett a bíróságoknak megállapítani, hogy vitán felül az alperes felkérésére kifejtett felperesi tevékenység folytán az alperes oldalán bekövetkezett-e jogalap nélküli gazdagodás, vagy az alperes utaló magatartása eredményeként érte-e a felperest önhibáján kívül kár. A feltárt tényállás alapján a felperes keresetösségi joga nem vonható kétségbe függetlenül attól, hogy az elsőfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodás, míg a másodfokú bíróság az utaló magatartás szabályát látta alkalmazhatónak a felperes keresetében vagylagosan megjelölt jogcímek közül.

[83] Az alperes eljárási szabálysértésként hivatkozott arra is, hogy mindkét fokú bíróság a Pp. 342. § (3) bekezdésébe ütközően állapította meg, hogy a felperes és az alperes között megállapodás jött létre a perbeli tervezésre, ugyanis a felperesnek nem volt ilyen jogállítása. A Pp. 342. § (3) bekezdése szerint törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. A felperes már a keresetében előadta, hogy a felperesi és alperesi ügyvezető az építési tervek vonatkozásában megállapodott, miként azt is, hogy az alperes felkérésére a felperes a pályázati közreműködésre is felkérést kapott. Egyértelmű, hogy a jogerős ítélet nem lépett túl az érdemi döntés korlátaiban. Valójában, a peres felek között a köznapi értelemben használt „megállapodás” kifejezés nem is minősül jogállításnak, hanem az a tényállítás része.

[84] Az alperes vitatta az utaló magatartás tényállási elemeinek megvalósulását. A Kúria ezzel kapcsolatban rámutat, hogy egy tervezési munkára való felkérés, annak folyamatos egyeztetése, az azzal kapcsolatos igények közlése, sőt az eredmény részleges felhasználása (pályázat) szándékos magatartásnak minősül az alperes részéről. A felperes e felkérésnek megfelelően járt el, vonatkozásában a jóhiszeműség hiánya fel sem merült. Az alperessel szóban vagy elektronikus úton folytatott egyeztetések, igényközlések alapos oknak minősültek a felperesi tevékenység (tervek készítése, a pályáztatási folyamatban való közreműködés) kifejtésére. Mindebből a felperest önhibáján kívül károsodás érte, mert az elvégzett munka ellenértékét az alperes nem térítette meg a részére. Az utaló magatartás tényállási elemei megvalósultak. Az összeget szakértő bizonyította.

[85] A jogszabály lehetőséget ad a kár részbeni megtérítésére. Az alperes a felülvizsgálati kérelemben az összegszerűség meghatározását nem sérelmezte, így az nem is volt érinthető.

[86] Mivel a másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sértette meg, a jogerős ítéletet a Kúria a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

[87] A felperes képviselőjével felmerült ügyvédi munkadíjról a rendelkezés a Pp. 81. § (1) és 83. § (1) bekezdésén, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) bekezdésén, 4/A. §-án alapult.

[88] Az ítélet ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[89] Pp. 279. § (3) bekezdése, 342. § (3) bekezdés, 369. § (3) bekezdés, 381. §, 383. §

[90] Ptk. 6:587. §

A döntés elvi tartalma

[91] A polgári perrendtartás a fellebbezés perorvoslata keretében kifejezetten lehetőséget biztosít a másodfokú bíróság számára, hogy az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított tényekből eltérő jogi következtetést vonjon le.

Budapest, 2024. november 27.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró Dr. Simonné dr.
Gombos Katalin s.k. bíró Dr. Farkas Antónia s.k. bíró Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró